

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/l. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1:50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. čk. ur. 11.197.

Proti demoralizaciji v šolski upravi.

Sami moramo dvigniti službeno moralo in vrednost svojega strokovnega in poklicnega dela! — Boj proti demoralizaciji mora izvesti učiteljsko samo. — Brez službene morale ne bo stanovske morale in discipline. — Največ odločitve je v naših rokah.

»Dan za dnem prihaja učiteljsko skoro trumoma k prosvetnemu oddelku z najrazličnejšimi prošnjami, vprašanji itd., ki največkrat nimajo nobene podlage in ne bi bilo treba zaradi njih osebne zglasitve.

Dasi sta za sprejemanje strank določena le vsak torek in četrtek v tednu in je to na vseh vrstah napisano, se vendar obiski vrste ne prestopajo, da je vsako mirno in nemoteno poslovanje referentov malone onemogočeno.

Zahteve teh neštevitih obiskovalcev so prevečkrat neizvedljive in pretirane, njih utemeljitve so stvarno neizvedljive, včasih pa si hoče kdo pomagati tudi s tem, da začne črniti svojega tovariša ali svojo tovarišico, kar je seveda za prošnika najslabše priporočilo.

Mnogotere zadeve so tako malenkostne, da bi zaradi njih nikomur ne bilo treba trošiti časa in denarja za pot v Ljubljano, ker bi vse to lahko stranke opravile doma pri šolskem upravitelju in pri svojem nadzorniku.

To razvado je treba odpraviti. Zato odrejam:

Vsaka učna oseba, ki hoče v resnični zadevi, ki je ne more urediti doma, k prosvetnemu oddelku v Ljubljano, se mora pri dotičnem referentu zglasiti ob dneh, ki so določeni za sprejemanje strank, s pisмено izjavo svojega upravitelja (ice), da ima dopust, oziroma pristojnega sreskega šolskega nadzornika, da je njena pot v Ljubljano neizogibno potrebna.

Kdor se poslej ne bi mogel izkazati s tako izjavo, tega ne bo sprejel noben referent in uradnik prosvetnega oddelka.

Odlok prosv. odd. v Ljubljani, št. 6354 od 20. avg. 1926.

Demoralizacija v šolski upravi deluje zelo vznemirljivo na učiteljske vrste in ubija avtoriteto oblasti sami ter onemogočuje dvig šolstva in prosvete.

V čem pa obstoja demoralizacija v šolski upravi? V poedinih slučajih, ki s ponavljanjem demoralizirajo in korumpirajo učiteljsvo. Pa ne samo s partizansko pristranostjo, tudi z napačnim uradnim postopkom se vrši in pospešuje demoralizacija ter se hote ali ne hote korumpira učiteljsvo.

Demoralizacija se pospešuje n. pr., če se izroči dekret o imenovanju direktno prošilcu in se o tem ne obvesti ne nadzornik in ne šolski upravitelj, tako da je nadzornik presenečen, ko pride v

razred in najde v razredu novo učno osebo, o katere namestitvi ni vedel ničesar.

Demoralizacija se pospešuje, če se pri oddaji službenih mest ne postopa točno po predpisih za nameščanje ob razpisu.

Demoralizacija se pospešuje, če se na boljša službena mesta, ki bi morala biti praviloma razpisana, namešča stalno učiteljsvo brez razpisa po členu 71 čin. zakona.

Demoralizacija se pospešuje, če se službeno mesto, ki je bilo razpisano, odda preden je namestitelna komisija izvršila razpored oz. predlog za ministrstvo, učni osebji, ki je ali pa ni prosila za dotično službeno mesto.

Demoralizacija se pospešuje, če se jemlje v postopek prošnja za službeno mesto ali v drugih slučajih, ki ni bila predložena instančnim potom in o kateri podrejeni neposredni uradi ne vedo ničesar.

Demoralizacija se pospešuje, če podrejeni uradi ne izvršujejo nalogov nadrejenih oblasti, če zadržujejo dekrete ali podobno.

Demoralizacija se pospešuje, če pride uradnik k višjemu uradu preko nižjih oblasti razlagat morebitne pogoške svojega predstojnika, ne da bi se vsaka taka izjava takoj vzela na zapisnik in bi se ne zaslišal prizadeti.

Demoralizacija se pospešuje, če se na pritisk političkih strank odstavlja nadzornike, ne da bi se imelo proti njim kak tehten služben argument in ne da bi se jih prej zaslišalo in potem disciplinskega pravoreka izvršilo izmenjo.

Demoralizacija se pospešuje, če se stalno učiteljsvo v obliki kazenskega premeščanja premešča brez zaslišanja prizadetega, brez disciplinskega postopka in brez disciplinskega pravoreka.

Demoralizacija se pospešuje, če predstojniki ne obrazložijo napak podrejenemu uradništvu, a jih upoštevajo v svojih poročilih nadrejenim oblastem; če se službeni pregreški prezro brez potrebnega opomina in ugotovitve napram kršilcu.

Demoralizacija se pospešuje, ako se pri službenih zadevah in nameščanjih zaslišujejo in upoštevajo mnenja, ki jih po-

dajejo lajki, ki so povsem subjektivna in brez zveze s službenimi dolžnostmi.

Demoralizacija se pospešuje, če se pri službenih zadevah upošteva predvsem izvenslužbeno delovanje in se službeno, šolsko delo zastavlja pri nameščanjih in v drugih slučajih.

Demoralizacija se pospešuje, če vsebuje vsa naša prosvetna politika le-personalno prosvetno politiko, s čimer se ruši mirno delo učiteljsva in če se pri tem zastavlja druge šolske in prosvetne naloge. Nujno potrebne bi nam bile posvetovalne šolske korporacije, potom katerih bi se ventilirala in dvigala tudi druga šolska in prosvetna vprašanja.

— Gre za dvig službene morale; gre za povzdigo službenega, strokovnega in poklicnega dela; gre za dvig šolstva in prosvete!

Na razmerah, ki so nastale, je deloma krivo tudi učiteljsvo samo in kolikor je samo sokrivo, je sedaj tudi učiteljsva samega dolžnost, da izboljša zopet razmere in stori v poedinih slučajih vse, da zopet dvigne službeno moralo, da samo neizprosno zavrača zastavljanje strokovnega in poklicnega dela in da samo zahteva tak postopek v vseh zadevah, ki bo služil v prosvet in dvig šolstva in prosvete.

Vzpostaviti je treba zopet službeno instančno pot in sami bomo morali skrbeti, da bomo bičali vsako postopanje, ki bo kršilo instančno pot in zahtevali od nadrejenih oblasti da same zavrnejo in onemogočijo vsak tak slučaj. Sreskim šolskim nadzornikom in upraviteljem je vrniti njih avtonomni delokrog pravic, v katerem bodo lahko sami odločali, pri centralnih oblastih pa je treba urediti enoten

in konsekventen postopek. Višjih instanc dolžnost je, opozarjati vsakogar na dolžnost, iskati v prvi vrsti pojasnil v službenih zadevah pri nižjih instancah in le v slučaju če one uvidijo nujno potrebo osebne intervencije pri višjih oblastih, je to izvesti instančnim potom.

Vprašanje uradne tajnosti je posebno poglavje, ki v marsikaterem pogledu ruši službeno moralo in prinaša nepotrebna razburjenja in zavist v naše stanovske vrste.

Odlok, ki ga prinašamo na čelu članka je prvi korak k izboljšanju razmer, k dvigu službene morale, k povzdigi strokovnega in poklicnega dela in k povzdigi šolstva in prosvete.

Konsekventno izvajanje tega odloka bo pridobilo prosvetnemu uradništvu čas, da se bodo hitreje reševale uradne zadeve, vzpostavilo bo instančno pot, dvignilo avtoriteto in službeno ter stanovsko moralo.

Prvi pogoj pa je, da se zahteva striktno izvajanje te odredbe od zgoraj navzdol in da se jo dosledno izvaja v prvi vrsti pri oblasti, ki jo je izdala.

Organizacija bo ostala v zmislu novih smernic zvesta čuvarica pravičnega in objektivnega postopka napram vsem delom našega stanu in nanjo se lahko obrne vsakdo, ki se mu godi krivica in če se kršijo temelji službene in stanovske morale in discipline.

Prepričani smo, da bo soglašalo z vzpostavitvijo službene in stanovske morale vse učiteljsvo, ki mu je na srcu povzdiga ugleda našega stanu, šolstva in prosvete, ker s tem dvigne vsakdo tudi sebe.

Učiteljsvo na novih potih.

Kot resna organizacija skrbno zasledujemo gibanje v vseh organizacijah drž. nameščencev.

Zavedamo se, da se za svoje duhovne, materialne in pravne interese ne morejo z uspehom boriti drž. nameščenci ene same stroke, pa naj bi bili ti še tako dobro organizirani, ako tudi drž. nameščenci ostalih strok ne razvijajo in utrjujejo svojih organizacij.

Iz žalostne in obupne sedanjosti, v kateri je celokupni stan drž. nameščencev v naši državi ponižan in obsojen v tlačanstvo, imamo uprt pogled v bodočnost. Kajti vemo, da današnje obupno stanje ne more in ne sme večno trajati, ker bi bilo

to stanje za državo usodepolno. Seveda drž. nameščenci ne smejo zaradi današnjih porazov čakati apatično in s prekrižanimi rokami, da se razmera zboljšajo same od sebe, marveč morajo z vsemi svojimi močmi pospeševati, da se pohujšljiva igra z našim stanom čim prej neha. Proces izlečenja pa morejo pospešiti in dovršiti samo krepke in samostojne strokovne organizacije, ki stoje na sindikalni osnovi in ki so zmožne z energično operacijo izrezati iz svojega telesa vse one škodljive izrastke, ki nimajo z organizacijami strokovnega značaja nobenega opravka, zlasti pa ostudne ture, kjer se zbira gnoj naše smrdljive in zlobne poli-

LISTEK.

Albin Čebular:

Šolske razstave.

(Bela Krajina.)

Viste se goste, razstave so preobložene, učenec čil in zdrav pred nami, z glavo pokoncu, rdečili lic in s prižganimi očmi..., ki se mu svetijo kakor biser, kajti izpile so ves čar prirode, podobne brezbrežnemu morju, kateremu poznajo skoraj vsako sestavljajočo kapljico, vse do mej, objemajočih šolsko leto, v katerem se je peljal po določeno začrtani poti, se vzpenjal vedno višje, vedno bolj smoteno približeval cilju, dokler se ni dotaknil s srebrnimi perotni viška. Vsako leto drži na novi strani odprto knjigo prirode, v katero potopimo učenca, da preptiplje ogrinja-okostja in pretehta sladko-izoblikovano oedejo, katera jih ogrinja, polagajoč vanj samosvoj smehljaj in sijaj.

Pota so krepko začrtana, stopinje v kamen vklesane in klini se ne ganejo niti za misel!

Ko se potopimo v izdelke, opazimo v prvem šolskem letu, kaka svoboda diha v razredu. Kakor solnce z mavrico, tako se igra učenec s svojimi odličji, ki mu iz vsakdanje okolice, s prepričanjem, da so

ti izdelki v vsej popolnosti, saj vidi v njih tisto, kar je bistvo, ostalo pa, dasi tudi važno za življenjski pogoj, a je nemopri-povedujoče, pa ne vidi-vidi, toda ne zana tako globoko, zato gre kar enostavno preko. Pač, učenec se zdi, da je kakor v paradizu. Ako bi mu kaj popravili, pa naj-sibo tudi samo z besedo, bi se skoraj raz-jokal, pogledal proč, rekoč: — Oskrunje-valet si!

Pustimo mu zatoraj zlato prostost, netimo v njem ogenj, ki zavzema vedno višje plamenje — tako tesno se bo okle-nilo detece risanja, da ga ne bo izpustilo nikdar več; postala bosta najboljša pri-jateljčka, saj se bo vedno razgovarjal z njim: na tablici, če jo že ni izpodrinil zvezek, na stenah, hišah, v blatu, prahu in srebrnem pesku. Če ga posvarimo in mu ukažemo, naj ne dela povsod njegove čičke-čacke, se mu bosta ulili dve debeli solzi po licu in zapustili nakremženi obraz... Dela prvega šolskega leta vi-dimo raznovrstna in vsak se jim mora nasmejati, tudi če se ne bi hotel.

Ali že drugo šolsko leto kaže izpre-membo! Učenca oklepa z nevidnimi ro-kami, ga polagoma privablja, izvablja po raznih ovinkih na cesto, mu prične od-pirati oči, ga izpopolnjevati, učenec se pa hitro pridružuje, posebno ob risanju ži-vali, ki so mu pač najljubše, ker so izra-žene z najpriprostejšimi karakterističnimi

črtami. Predvaje se obujajo in postajajo v uporabah življenja.

Drobna učenčeva roka, ki izgleda ka-kor peresce — je okorna, težka. Ako bi jo tehtali po daljši svinčnikovi konici, bi videli, koliko grafitu bi polomili, predno bi prišli do debeline, katera prenese te-žo ročice —; in kaka razlika je pa ob za-četku in koncu šolskega leta! Vse to so pa stali tisočkratni učiteljevi opomini...! skrbna vaja ter pravilno peljanje ro-ke v osi komolca kakor gibljivosti v za-pestju, saj učitelj, ko vidi hibe, išče njih izvor; ko ga dobi, potem šele ve vzeti pravi protistrup, katerega učinki so tudi takoj razvidni. Saj tu je poleg snage naša najvažnejša naloga, da naučimo učen-ce lahkote, da jim roka plava, da drže rahlo svinčnik, ne pa, da se kar poti nad njim, da, nekaterim se zdi celo tako naporno, da drže jezik iz ust... Osnutke in pred-vaje moramo izpeljati s približevalnimi tankimi črtami, da vidi učenec nepravil-nost ter se ji lahko ogne, nikakor pa ne sme rezati svinčnik papirja! Tudi v tem so pokazale splošno vse razstave skrbno negovanje in pravilno razumevanje — kako lahko bo nadaljevati zgradbo na tak granitni temelji, kjer ne bo treba nikdar več podzidavati!

Brezdvomno je risanje in lepopisje v najtesnejši zvezi, ker pisati se pravi: ri-sati, saj obstoje črke iz poševnic in lokov.

Predvaje pisanja so predvaje risanja in obratno; razlika je samo ta, da sestav-ljamo pri lepopisju iz predvaj črke, ki so za učenca mrtve, zato se mu zdi tudi lepo-pisje bolj dolgočasno, medtem ko je pri risanju vse živo, mično, radujoče se.

Kakor je razvidno, se ne uporabljajo predloge, v kolikor so, da bi se vsedel učitelj za mizo, učenec pa prerisoval, am-pak so le učitelju pot, katera mu je ob razlagi v pomoč, ker navodilni list je za učitelja; kajti učitelj, ki bi dal deci tako predlogo namesto predmetov iz narave, ne bi bil učitelj, ampak morilec! Tudi kasnejši razredi izgovarjajo iste besede, kajti ob tem se učenec dolgočasi, malo pridobi in veliko govori ter neti nemir; risanje mu postane vedno bolj zoperno, ker vidi tisočero črt, ne pozna pa nobeni pomena. Navadno preskoči pomožnice, če jih pa izvrši, so sestavljene sila površno — predmet sam, kako bo izgledal, si la-hko mislimo — strašno! Prav za v koruzo, in prepričani bodimo, da ne bo vse leto nobene vrane blizu. Učitelj mora toraj graditi z učenecm ogrinja na tabli z vse-stransko razlago in pokazati, da je to okostje bližnjica do najgotovnejše popol-nosti, toraj vodnica, pomoč! Ogrinja se pa mora izvršiti pri vsakem predmetu, predno se ga obleče, da ni treba nad iz-vršen izdelek še napisati njegovo ime.

(Dale prihodnjč.)

Vse šolske knjige in druge šolske potrebščine ima v zalogi knjigarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani. Zahtevajte cenike!

tike. Ta bacil je namreč tisto nesrečno zlo, ki je inficiral vrste drž. nameščencev in ki je v prvi vrsti kriv, da je naš današnji položaj tako silno obupen.

Nič ni bolj klavrnega in žalostnega na svetu, nego je inteligenten človek — državni uradnik, ki je postal trepetajoč suženj političnih mogotcev, ki je zaslepljen tako zelo, da ne razločuje več med moralnim in nemoralnim, ki v svoji fanatični strasti pozablja na človeško dostojanstvo, se poniža do ostudnih denuncijacij in pade slednjič tako daleč, da mu ne zadrži noben človeški žarek več v duši, kadar ublija eksistence svojih tovarišev in življenja njihovih rodbin. **En odstotek takih drž. nameščencev pritira na kant ugled vsega stanu.**

Da pa bomo mogli drž. nameščenci izlečiti rane, iz katerih krvavimo danes, je potrebno, da se združujejo po svojih strokah v krepka in neodvisna združenja, kjer naj bi se reševala specialne težnje in zadeve drž. nameščencev dotične stroke. **Vsa strokovna združenja pa naj bi se spojila v mogočno Zvezo strokovnih organizacij vseh drž. nameščencev, kjer naj bi se reševala skupne zadeve in ki naj bi bila kulminacija moralnih sil celokupnega našega stanu.** Edino ta sistem organiziranja zamore biti odrešen za drž. nameščence.

Trnjeva pot slovenskega učiteljstva pred vojno — komu ni znana?

Po svojem posebnem in delikatnem značaju je učiteljska stroka izpostavljena kakor nobena druga osobiti pažnji javnosti, zlasti politični.

Kulturni pojavi v narodu so s političnim gibanjem tako nerazdružljivi, da se interesni sferi obeh često docela krijeta in medsebojno dopolnjujeta. In ako se razvijajo narodne sile nemoteno v normalnem teku in po naravni poti, potem najde kulturna linija vedno svoj adekvatni izraz v politični liniji naroda.

Zato ni čudno, če si prizadeva vsaka politična smer osvojiti v prvi vrsti vse faktorje, ki so merodajni za kulturno življenje naroda. Izrazita, nova politična smer, ki hoče nagloma preobraziti obstoječi družabni red, se nasloni predvsem na kulturo; in ako ta v svoji strukturi ni zmožna, da bi mogla tvoriti temelj novega reda, si ustvari nova politična smer tudi novo kulturo, ki tvori idejno zvezo z njeno smerjo.

To nas uče zlasti nazorno francoska, še bolj pa ruska revolucija, ki je vpregla v svojo politično ideologijo kulturne ustanove in pokrete vseh vrst: od šole, gledališča, literature, glasbe in upodablajoče umetnosti, pa do filma. In vsi ljudje, ki vstvarjajo na novem liku ruske kulture, morajo stati v službi vladajoče politične ideologije, ali pa jim je javno umetniško ustvarjanje onemogočeno.

Slovensko učiteljstvo je stalo do preobrata med dvema glavnima političnima silama, kakor med mlinskimi kamni.

Ta pozicija slovenskega učitelja je našla s svojim tedanjim političnim miljejem vred interpretacijo celo v slovenski literaturi, v »Hlapcih«, ki jih je napisal Ivan Cankar, ta najčistejši sin slovenskega naroda in bičar vsega, kar je bilo bolnega v slovenskem javnem življenju. In v tej poziciji, v tem miljeju je zalotila slovensko učiteljstvo nova doba, ki je nastala z ujedinjenjem južnih Slovanov v eno državo. In kakor je našla nova doba ves slovenski narod politično nepripravljen, vsled česar je šla slovenska politika svojo staro smer naprej tudi v novi dobi in hodi v tej smeri, ki se prav nič ne razlikuje od one neslavne, pritlikave politične borbe pred dvajsetimi leti, še danes, tako je

hodilo tudi učiteljstvo v svoji organizaciji še vedno ista pota, kakor jih je hodilo v dobi, ko je pisal Cankar »Hlapce«.

Goli slučaj je nanesel, da je novi uradniški zakon oziroma prevedba zalotila učiteljstvo in njegovo organizacijo v okolnostih, ki so imele za posledico, da je učiteljstvo pri prevedbi doseglo prav lepe uspehe. Toda to se je po drugi strani maščevalo nad učiteljstvom s tem, da so divjale nad tem stanom pobesnele politične persekucije, kadarkoli se je menjal vladni režim. Učiteljske organizacije, ki so bile opredeljene in ki so se naslanjale na program političnih strank, so te persekucije, če ne že naravnost, pa vsaj prikrito podpirale na način, ki bi ga ne mogla zagovarjati nobena strokovna organizacija. Učiteljstvo je molčalo, dokler ni nenadoma v celoti kot stan občutilo ali vsaj slutilo, da plačuje račune nestanovske in nestrokovne politike v svojih organizacijah učiteljstvo samo; danes pripadniki ene, jutri pripadniki druge politične smeri, kar je resno ogrožalo najvitalnejše interese celokupnega stanu. To je rodilo med članstvom UJU odpor proti vodstvu organizacije in njegovemu postopanju. To nezadovoljstvo pa je dalo povod, da se je pričelo v okrajnih učiteljskih društvih na deželi novo gibanje, ki je stremelo za tem, da se učiteljska organizacija emancipira in otrese vseh političnih vplivov ter da se nadomesti strankarska politika v organizaciji s čisto profesionalno politiko. Sad tega zdravega gibanja je bila takozvana deklaracija, za katero je dalo iniciativo učiteljstvo mežiškega okraja.

S to deklaracijo, za katero se je vodila v učiteljski organizaciji med pristaši stare in nove smeri, med antideklaraši in deklarasi ljuta borba, je stopilo slovensko učiteljstvo na novo pot. Tradicije, ki so bile programatične v učiteljski organizaciji izza dobe Cankarjevih »Hlapcev«, so bile zlomljene na letošnji celjski skupščini UJU, ko se je izrekla ogromna večina slovenskega učiteljstva za deklaracijo, ki je dobila tekem večmesečne borbe izčiščeno stilizacijo.

S tem dnem in s tem faktom pa je stopila učiteljska organizacija v naše vrste strokovnih organizacij ostalih drž. nameščencev. S tem ni pridobila samo učiteljska organizacija, temveč tudi naša in sploh vse organizacije drž. nameščencev. Naše vrste so se s tem okrepile številčno in kar je še večjega pomena, pridobile so kvalitativno. Sveža moralna moč učiteljske organizacije bo brezdvomno blagodejno vplivala na vse organizacije drž. nameščencev in na naše javno življenje sploh.

Učiteljski kongres, ki se je vršil ta mesec v Beogradu sicer ni še docela razčistil vprašanja o profesionalni politiki za vse organizacije učiteljskega stanu v naši državi, toda uverjeni smo, da bo nova smer ljubljanskega poverjenišтва osvojila tudi učiteljstvo v ostalih pokrajinah naše države.

Strokovne organizacije drž. nameščencev so dolžne podpirati učiteljstvo na njegovih novih potih v lastnem interesu, v interesu celokupnega stanu drž. nameščencev, v interesu vsega duševnega delavstva naše države, v interesu zatiranja intelektualnih plasti naroda, ki so bile še vsekdar pionir na kulturni zgradbi vsakega naroda.

Mi pozdravljamo učiteljstvo na novi poti, ker je ta njegova nova pot tudi naša pot in ker so njegovi cilji tudi naši cilji. Želimo iskreno, da bi se na tej poti ne ločili nikdar več.

»Poštni Glasnik«, stanovsko in strokovno glasilo Zveze poštinskih organizacij za Slovenijo v Ljubljani, št. 17, z dne 1. sept. 1926.

Škandalozne razmere na državnih šolah v Prekmurju.

Res žalostne so razmere na državnih šolah v Prekmurju.

Znano je, da so dobivale državne osnovne šole tako male kredite, da se ni moglo s temi izhajati, in so jih morali šolski upravitelji zalagati s svojim denarjem in dr.

Z budžetnim letom 1926/27 so se razmere še poslabšale, krediti se izplačujejo četrtletno in se morajo v istem času porabiti, v nasprotnem slučaju zapadejo. Prekoračiti svote, ni dopustno oziroma, ako se jo prekorači, mora šol. upravitelj plačati sam račune.

Kako velike so četrtletne postavke za enorazrednico za stvarne šolske in pisarniške potrebe: 40 Din (beri štirideset dinarjev), šolarska in učiteljska knjižnica

40 Din, čiščenje uradnih prostorov, t. j. pometanje razreda, ribanje, metle, milo, dimnikar, snaženje greznic 40 Din, učila 40 Din, kurjava in razsvetljava 600 Din. Za dvorazrednico so iste postavke po 60 Din oziroma 900 Din. Koliko se da za ta denar nabaviti lahko izračuna vsakdo sam.

Nahajamo se pred začetkom šol. leta in vse državne šole so brez uradnih knjig in spisov, ker za 40 Din oziroma 60 Din se ne dobi niti razredniški knjig za 1 razred. Razsajala je po Prekmurju epidemija, niti ena šola se ni mogla pobeliti ali vsaj poribati, ker ni kreditov.

Sredi zime se bodo šole zaprle, ker ne bo drv. Opozarjamo vse merodajne činitelje, da ukrepejo vse potrebno, da se nedostaki popravijo.

Nezaslišana krivica učiteljem, potrjenim k vojakom.

Čakal in pričakoval sem, da izpregovori kak drug tovariš besedo o krivici, ki se godi onim mladim učiteljem, ki so dopolnili 21. leto starosti ter bili potrjeni k vojakom. Dovoljujem si na mesto prizadetih izpregovoriti par besedi z namenom, da izprevidimo krivico, ki se jim godi kot posledica izvajanja določil čl. 4. točke 5. in čl. 133. točke 10. činov. zakona.

Člen 4. točka 5. pravi: »Drž. uslužbenec ne more postati, kdor je dovršil 21. leto starosti, pa še ni odslužil svojega roka pri vojski ali ni vojaške službe oproščen.« Slično veli člen 133. točka 10., namreč: »Po zakonu samem preneha služba, če dovrši uslužbenec 21. leto starosti, ako po odredbah vojaškega zakona ni odslužil svojega roka ali ni oproščen vojaške službe.«

Že tri leta obstoja činovniški zakon, a šele letos, tretje leto, so iztaknili te krute točke zakona, komaj letos naj bi se izvajale, poprej nepojmovane ali so bile spregledane posledice teh določil. Po odloku velikega župana mariborske oblasti P. br. 4710/1-26 z dne 3. 8. 1926 so morali šolski upravitelji pod osebno odgovornostjo pravočasno prijaviti take slučaje, torej prijaviti učitelje, ki so dovršili 21. leto starosti, pa še niso odslužili po odredbah voj. zakona svojega roka ali niso oproščeni vojaške službe. Take učitelje je pozvati, da iz navedenega vzroka takoj podado ostavko na drž. službo, ker jim sicer po čl. 133. točka 10 preneha služba.

Po čl. 12. čin. zakona mora vsakdo, kdor vstopi v drž. službo, tozadevni prošnji priložiti potrjeno pristojnega oblastva o ureditvi vojaške obveznosti. Omenjam ta člen, ker prihajajo iz naših učiteljskih ponajveč učitelji, ki v letu mature še ne dopolnijo 21. leta starosti ter v istem letu še ne stopijo v 22. leto starosti. Zato isto leto po čl. 9. zakona o ustroju vojske in mornarice v mirnem času še niso vojaški obvezniki ter po čl. 5. pravila o rekrutovanju niso v istem letu še podvrženi rekrutovanju. Vse to pa ima za posledico, da bodo mladi tovariši učiteljevali eno ali več let, kakor bodo pač že pri prvem ali šele pri naknadnih naborih morda potrjeni k vojakom ter jim bo zato prej ali slej prestala drž. služba. Čuden pojem: ko si potrjen k vojakom in postaneš aktivni državni brambovec, te v priznanje tvoje vojaške sposobnosti, z istočasno ločitvijo od manj ali več ugodnega civilnega življenja in vsaj v pričetku manj ugodnim vojaškim življenjem — degradirajo s prenehanjem drž. službe. Ali si kot vojak morda v kaki drugi kot državni službi? A najhujše zlo: Dopolnil si 21. leto starosti ter bil potrjen k vojakom; v trenutku izreka »sposoben« si po dobesednem tolmačenju navedenih določil prenehal biti drž.

uslužbenec. Kdaj boš vpoklican, to določijo šele komanda vojnega okruha, morda 1. novembra istega, morda šele drugega leta. Lahko se ti dogodi, da si več mesecev, morda nad 1 leto brez službe in plače. Na tak način nastaja nova vrsta »učiteljev na razpoloženju« brez plače. Šola izgubi učitelje in preneha se »od Poncija do Pilata« izvršiti imenovanje nove učne osebe, koliko trpi s tem šolski pouk. Ubogi, na cesto vržen učitelj, pa sme le od daleč gledati šolo, je brez dela, pa tudi brez plače in morda celo brez stanovanja. Ljudstvo vse to opazuje in sodi po svoje. Ubogi tak tovariš, zdi se mi, je postal preganjanec države same, države, kateri je in bi rad služil!

Omenim mimogrede, da smatram tolmačenje teh določil po prosvetnem odd. marib. oblasti, namreč, da učitelj, 21 let star in potrjen k vojakom, preneha biti drž. uslužbenec z dnem svoje vojaške potrditve, v smislu navedenih členov čin. zakona popolnoma za pravično, nikakor pa ne za pravično. Utemeljil sem to že poprej. Kriva je pa temu zakonodaja.

Pravilnost tega naziranja je podana v sledečih točkah: 1. Odločilen je časovni moment — dopolnitev 21. leta starosti k vojakom potrjenega učitelja. 2. Odločilno je dejstvo, da takega k vojakom potrjenega učitelja ni več smatrati kot vojaške službe oproščenega, kajti glasom čl. 50. voj. zakona so vojaške službe oproščeni: začasno nesposobni do dovršenega 25. leta starosti, stalno nesposobni in ženske vobče. — Zato pa iz teh dveh točk tim glasneje kriči krutost označenih členov čin. zakona in iz teh dveh točk tudi posnamemo, čemu in kje je treba nastopiti, da dosežemo odpravo te krivice. Doseževa se mi, da zakonodajalci niso mislili tako kruto ozir. niso dogledali nezaslišno krivičnih posledic točnega izvajanja teh določil.

K sklepu: Da čimprej vsaj deloma pridemo v okoliš novim slučajem izvajanja teh določil naj se izposluje sledeče: Prosvetna oblast naj stopi takoj v stik z vojaško oblastjo, katera izvoli vojaške vpoklice učiteljev določiti v najkrajšem času po rekrutovanju, recimo vsako leto 1. avgusta, do katerega časa je učitelju priznati službo in plačo, za kar bi trebalo seveda tudi odobritve prosv. ministrstva in glavne kontrole. V tem smislu si predstavljam prvi in najkrajši izhod iz tega grozečega položaja mlajšega učiteljstva. V takih in sličnih, naše bitje in živje pretresujočih vprašanjih strnimo naše vrste. Proč z vprašanji in očitki: v katero politično »mavho« spadaš! Od UJU pov. Ljubljana pričakujemo, da v tem vprašanju energično povzdigne svoj glas ter odneha šele ob dosegu uspeha! Mirko Vauda.

Učiteljska Samopomoč.

(Poročal tov. Ivan Kocijančič na obnem zborni dne 18. julija 1926 v Celju.)

(Dalje.)

Pregled članstva. — Posmrtnine.

Statistika nam kaže:

1. januarja 1923 je bilo 508 članov, posmrtnina 1016 Din. 1. januarja 1924 je bilo 574 članov, posmrtnina 1148 Din. 1. januarja 1925 je bilo 746 članov, posmrtnina 1492 Din. 1. januarja 1926 1705 članov, posmrtnina 8525 Din. 18. julija 1926 je bilo 1936 članov, posmrtnina 9680 Din.

V vsi dobi se je dvignilo članstvo za 1428 članov, posmrtnina pa za 8664 Din, kar je skoro desetkratni znesek posmrtnine iz leta 1923. Društvena uprava je nakazala posmrtnine takoj, ko je prejela od dedičev za izplačilo potrebne listine, to je sprejemni list in mrljski list. Do danes 18. julija 1926 je bilo 119 smrtnih slučajev. Na posmrtninah so prejeli dediči 209.367 Din.

Umrli člani.

V pretekli dobi je iztrgala smrt iz naših vrst 37 članov, in sicer v letu 1923. 6 članov: Josip Brgant, Grosuplje, Franc Fabinc, Ljubljana, Vida Skalovnik, Kapele, Anton Miklavčič, Kobarid, Emerik Moric, St. Peter in Andrej Šest. Cerknica; v letu 1924. 6 članov: Milka Baša, Ptuj, Gabrijel Grile, Studenec, Jakob Dimnik, Ljubljana, Martin Salamun, Ptuj, Ivan Cerar, Črnuče in Stjepan Dobrinič. Sot; v letu 1925. 13 članov: Kristina Berthold, Pilštajn, Karl Gaischeg, Maribor, Ivan Thuma, Prevalje, Marija Feigel, Slov. Bistrica, Jurij Erker, Stara cerkev, Edvard Bohinc, Ljubljana, Fran Stergar, Ljubljana, Mina Kristl, Slov. Bistrica, Ludovika Borštnik, Ljubljana, Martin Vodebnik, Maribor, Anton Gselman, Vurberg, Anica Cizej-Brišnik, Orla vas in Janez Stibler, Maribor; v letu 1926. do danes 12 članov: Avgust Tominc, Globoko, Antonija Dedič, Bočna, Ernest Cigoj, Ljubljana, Blaž Tominc, Globoko, Ivan Stukelj, Frankolovo, Ant. Javoršek, Ljubljana, Slava Jakovec, Senovo, Josipina Sivka, St. Jurij, Ivan Velenič, Ljubljana, Karolina Wudler, Petrovče, Valentina Jurčec-Bučar, Kostanjevica in Antonija Horvat, Ljubljana.

Prosimo Vas, da se v znak počasčenja njih spomina dvignete raz sedežev in jim zakličete: Slava! Vsem preostalim naše iskreno sožalje!

Izključitve (izstopi).

Omeniti mi je še, da je nekaj članov U. S. prav malomarno vršilo svoje društvene dolžnosti. Teh članov niso ganile ne položnice in ne pismeni opomini. Dolžni zneski so bili od dneva do dneva večji. Pri nakazilih posmrtnin je društvo štelu tudi te malomarneže. Končno ni odobru kazalo drugega, da je slabe plačnike — neplačnike izključil iz društva. Vsem času od ustanovitve v letu 1898. do danes je izstopilo ali bilo izključenih 96 članov.

== Šolski upravitelji in upraviteljice, naročite šolske potrebe pri Učiteljski tiskarni! ==